

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Smjernice za izvještavanje o sudskim postupcima

— namijenjeno sudovima —

1. Uvod

Cilj ovih Smjernica je da, na jednostavan i sistematičan način, sudovima u Bosni i Hercegovini ponudi ključne preporuke za ažurno, sveobuhvatno, istinito i kontinuirano izvještavanje javnosti o sudskim postupcima koji su od posebnog interesa za najširu ili posebne javnosti (profesionalna, akademska, međunarodna itd.), bilo da se radi o direktnom ili izvještavanju posredstvom medija.

Povjerenje javnosti u pravosudni sistem u velikoj mjeri zavisi od njegove transparentnosti, dok transparentnost, kao takva, zavisi od dvaju preduslova:

- a) spremnosti sudskog menadžmenta da ažurno i u kontinuitetu informiše javnost o svom radu i
- b) kapaciteta sudskog menadžmenta/administracije da na profesionalan i istinit način izvještava javnost o sudskim postupcima i drugim informacijama od značaja.

2. Osnovna načela

Komunikacija sudova s javnošću, bez obzira da li je riječ o direktnoj komunikaciji ili komunikaciji posredstvom medija, informisanje javnosti o radu i aktivnostima sudova ili informisanje o konkretnim sudskim predmetima, treba biti zasnovano na sljedećim načelima:

- transparentnosti – pod čime se podrazumijeva osiguravanje otvorenosti sudova prema građanima te osiguravanje sistema dostupnosti informacija od javnog interesa;

- javnosti – koje garantuje da će najšira javnost, kao i specifične javnosti, biti upoznate sa svim relevantnim informacijama za ostvarivanje njihovih legitimnih pravnih interesa;
- ažurnosti – čime se plasiranje informacija o radu suda, kao i drugih informacija od interesa za javnost, osigurava pravovremeno;
- tačnosti – koje je garant pouzdanosti i provjerenosti informacija koje se osiguravaju i prenose, direktno ili putem medija;
- sveobuhvatnosti – čime se preuzima obaveza da se informacije osiguravaju u cijelosti, bez bilo kakve sadržinske cenzure koja bi utjecala na mišljenje javnosti.

3. Smjernice za izvještavanje

3.1. Informisanje putem medija

Javnosti se moraju osigurati pravovremene i tačne informacije o radu sudova, njihovim aktivnostima, kao i pojedinačnim sudskim postupcima, uz ograničenja definisana isključivo imperativnim propisima.

Novinarima/kama se moraju osigurati uslovi za slobodno izvještavanje o funkcionisanju pravnog sistema.

3.2. Pretpostavka nevinosti

Poštivanje pretpostavke nevinosti je sastavni dio prava na pravično suđenje te se informacije u vezi s tekućim krivičnim postupcima trebaju dijeliti s javnošću ili prenositi putem medija na način koji ne dovodi u pitanje pretpostavku nevinosti osumnjičenog ili optuženog.

3.3. Tačnost informacija

Sudovi trebaju dostaviti medijima samo provjerene podatke ili podatke koji se zasnivaju na razumnim pretpostavkama. U suprotnom, tu bi činjenicu trebalo jasno naglasiti medijima.

3.4. Pristup informacijama

Kada novinari zakonito pribave informacije o tekućim krivičnim postupcima, kako od pravosudnih organa, tako i od agencija za provođenje zakona, ti organi i agencije bi takve informacije, bez diskriminacije, trebale učiniti dostupnim svim novinarima koji podnesu ili postave isti zahtjev.

3.5. Načini osiguravanja informacija medijima

Kada sudovi samostalno procijene da je, s ciljem informisanja javnosti, potrebno pružiti informacije medijima o radu, aktivnostima ili činjenicama u vezi s tekućim krivičnim postupcima, takve se informacije trebaju pružiti nediskriminatorno, putem saopštenja za medije, konferencija za štampu ovlaštenih službenika ili drugih adekvatnih komunikacijskih kanala, kako bi se izbjeglo kreiranje percepcije o favorizovanju pojedinih medija, što se direktno negativno reflektuje na izgradnju i održavanje dobrih odnosa s medijskim kućama.

3.6. Kontinuiranost informisanja

Kod krivičnih postupaka od javnog interesa ili drugih krivičnih postupaka koji su opravdano privukli posebnu pažnju javnosti, sudovi bi trebali informisati medije o svojim bitnim radnjama, sve dok to ne dovodi u pitanje tajnost istraga, odnosno sve dok to ne utječe na potencijalno odgađanje ili ometanje samog postupka. U slučajevima krivičnih postupaka koji traju duži period, te informacije bi trebalo kontinuirano slati prema medijima i/ili javnosti.

3.7. Zbrana zloupotrebe informacija

Sudovi i sudski službenici ne smiju informacije o krivičnim postupcima koji su u toku koristiti u komercijalne ili druge neopravdane svrhe.

3.8. Zaštita privatnosti

Informacija o osumnjičenim, optuženim ili osuđenim osobama ili drugim strankama u krivičnom postupku se javnosti mogu ustupiti isključivo uz poštivanje njihovog prava na zaštitu privatnosti, a u skladu s imperativnim propisima.

Posebnu zaštitu je neophodno dati strankama koje su maloljetne ili drugim ugroženim osobama, kao i žrtvama, svjedocima i porodicama osumnjičenih, optuženih i osuđenih. U svim slučajevima posebno treba razmotriti štetnost utjecaja koji otkrivanje informacija koje omogućuju njihovo prepoznavanje može imati na ove osobe.

3.9. Pravo na ispravku ili pravo na odgovor

Ne dovodeći u pitanje dostupnost drugih pravnih mehanizama, svi koji su bili izloženi netačnim ili klevetničkim medijskim izvještajima o krivičnim postupcima, trebali bi imati pravo na ispravku ili odgovor.

Pravo na ispravku treba biti dostupno i u vezi sa saopštenjima za štampu koja sadrže netačne podatke, a koja su izdali sudovi.

3.10. Prevencija štetnog utjecaja

Sudovi su obavezni da se u komunikaciji s medijima suzdrže od ustupanja informacija koje predstavljaju opasnost od štetnog utjecaja na pravičnost postupka.

3.11. Osiguravanje javnosti suđenja

Novinarima/kama bi trebalo omogućiti prisustvovanje javnim ročištima na sudu, kao i javnom izricanju presuda bez diskriminacije i bez potrebe za prethodnim podnošenjem zahtjeva za akreditaciju, osim ukoliko ne postoje prostorna ograničenja u sudnicama. Oni ne bi trebali biti isključeni iz sudskih ročišta, osim ako je, i u mjeri u kojoj je, javnost isključena u skladu s imperativnim propisima.

3.12. Izvještavanje uživo i snimanje u sudskim prostorijama

Izvještavanje ili snimanje uživo od strane medija u sudnicama bi, ukoliko to dozvoljavaju prostorni i tehnički kapaciteti suda, trebalo biti omogućeno, osim ako to ne predstavlja ozbiljan rizik od neprimjerenog utjecaja na žrtve, svjedoke, stranke u krivičnom postupku ili sudije, o čemu, na osnovu procesnog zakonodavstva i propisa koji regulišu zaštitu svjedoka, odlučuje predsjednik vijeća ili sudija u konkretnoj fazi postupka.

3.13. Podrška za medijsko izvještavanje

Najave o zakazanim saslušanjima, kao i informacije o optužnicama ili optužbama i druge informacije od značaja za pravno izvještavanje, trebaju se pravovremeno dostaviti novinarima na jednostavan zahtjev nadležnim organima, osim ako je to neizvedivo. Novinarima/novinaricama bi se trebalo dozvoliti, na nediskriminirajući način, pravljenje ili primanje kopija javno izrečenih presuda. Oni bi trebali imati mogućnost širenja ili saopštavanja ovih presuda u javnosti.

3.14. Zaštita svjedoka

Sud može, s ciljem zaštite sadašnjih i budućih interesa svjedoka, odrediti ograničenja i zabrane u pogledu objavljivanja informacija na osnovu kojih se, direktno ili indirektno, može utvrditi identitet svjedoka. Identitet svjedoka se nikada ne smije otkrivati ukoliko to može ugroziti njihove živote ili sigurnost.

3.15. Izvještavanje u medijima nakon završetka sudskih postupaka

Kako se ne bi otežavala ponovna integracija u društvo osoba koje su izdržavale sudske kazne, pravo na zaštitu privatnosti bi trebalo sadržavati pravo na zaštitu identiteta ovih osoba po izdržavanju sudskih kazni, osim ako nisu izričito pristali na otkrivanje svog identiteta ili su oni i njihovo prethodno krivično djelo ponovo od javnog značaja.

4. Preporuke za unapređenje transparentnosti

4.1. Unutrašnja organizacija

Kako bi se unaprijedio segment transparentnosti rada pravosuđa, preporučuje se sudovima da, bez obzira na eventualno postojanje ustaljene prakse da komunikaciju s medijima obavlja predsjednik ili sekretar suda, u okviru svoje unutrašnje organizacije, odrede osobu koja će biti zadužena za administrativne, tehničke i praktične poslove u pogledu komunikacije s javnošću, direktno ili posredstvom medija.

Zaduženja navedene osobe bi, između ostalog, obuhvatala sljedeće poslove:

- praćenje medijskog izvještavanja o radu suda ili o predmetu koji se vodi u sudu (*press clipping*);
- kreiranje i ažuriranje *mailing* liste medija i nevladinih organizacija koje prate rad pravosuđa;
- koordinacija s IKT službenikom zaduženim za web-stranicu suda, radi objave informacija na istom;

- upućivanje poziva medijima i nevladinim organizacijama o događajima koje organizuje sud (info-dani, konferencije za novinare itd.) te učestvovanje u kreiranju protokola za svaki konkretan događaj;
- pisanje, prema instrukcijama i u koordinaciji s predsjednikom/sekretarom suda, saopštenja za javnost;
- druge poslove iz domena transparentnog rada suda.

4.2. Unapređenje kapaciteta za povećanje transparentnosti

Preporučuje se sudovima da osobe zadužene za komunikaciju s medijima kontinuirano unapređuju lične i profesionalne kapacitete u ovom segmentu, kroz edukacije koje organizuju entitetski centri za edukaciju sudija i tužilaca u koordinaciji s VSTV-om BiH, kao i drugi subjekti.

U navedenom smislu, preporučuje se sudovima da posebnu pažnju usmjere na segmente obuke koji se tiču kriznog komuniciranja i unapređenja kontinuiranosti komuniciranja.

Također, preporučuje se sudovima da, prilikom komuniciranja s javnošću, direktno ili putem medija, koriste razumljiv jezik, izbjegavajući formalizam u mjeri u kojoj to neće utjecati na tačnost i preciznost informacija koje se daju.

4.3. Partnerski odnos s medijima i nevladinim organizacijama

Snažno se preporučuje sudovima da uspostave partnerske odnose s medijima i nevladinim organizacijama koje prate rad pravosuđa.

Ovaj partnerski odnos se ogleda u spremnosti suda da ažurno, tačno i sveobuhvatno informiše medije i nevladine organizacije o svim informacijama od interesa za javnost te spremnosti medija i nevladinih organizacija da prikupljene informacije na istinit i nesenzacionalistički način prenesu javnosti.

Partnerski odnos nikako ne smije utjecati na obavezu suda da se brine o zaštiti ličnih prava svih lica na koje se informacije odnose te obavezu medija i nevladinih organizacija da informišu javnost na profesionalan i nepristrasan način.

4.4. Proaktivan pristup sudova

Sudovi trebaju voditi računa da, kroz ažurno i pravovremeno informisanje javnosti o radu i aktivnostima suda, kao i o informacijama o predmetima koji su od posebnog interesa za javnost, djeluju proaktivno u odnosu s medijima i nevladinim organizacijama koje prate rad pravosuđa.

Ovo podrazumijeva da sudovi javnost informišu samoinicijativno, svaki put kada procijene da je određena informacija pod kontrolom suda od interesa za javnost. Na taj način, sudovi će unaprijediti povjerenje javnosti, medija i nevladinih organizacija koje prate rad pravosuđa u njihov rad.

4.5. Uspostavljanje i održavanje kontinuirane komunikacije

Kroz proaktivan pristup te partnerski odnos s medijima i nevladinim organizacijama koje prate rad pravosuđa, sudovi će stvoriti osnovu za kontinuiranu komunikaciju.

Na taj način, sudovi će kontinuirano raditi na izgradnji odnosa s medijima i nevladinim organizacijama (uključujući i fizička lica zaposlena u istim), što će, u krajnjoj liniji, utjecati na veću otvorenost sudova prema javnosti.

5. Zaključna napomena

Ove Smjernice nemaju obavezujući karakter za sudove i njihov cilj je da djeluju upućujuće, kako bi se unaprijedila transparentnost rada sudova, u skladu s međunarodnim dokumentima koji regulišu ovu oblast te dobrim uporednim praksama i iskustvima.

Ove Smjernice su izrađene uz finansijsku podršku Evropske unije. Za njihov sadržaj isključivo je odgovorno Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine i ne odražava nužno stavove Evropske unije.